

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om Förhandsbedömning av finansieringsinstrument inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (SJV Utvärderingsrapport 2025:9)

Er beteckning: LI2024/02074

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län instämmer till stor del i den analys som förhandsbedömningen gör men vill påtala vikten av att bedöma kostnader och konsekvenser för ett införande av finansiella instrument, såsom kreditgarantier, mot målet i Livsmedelsstrategin om att öka livsmedelsproduktionen i hela Sverige. Länsstyrelsen anser att förhandsbedömningen inte tillräckligt väl omhändertar slutsatserna om att det finns regionala skillnader i hur väl kapitalförsörjningen till jordbruksföretag fungerar och att det finns behov av marknadskompletterande åtgärder för att vända den negativa utvecklingen.

Den negativa utveckling som jordbruket i norra Sverige genomgått, särskilt i stödområde 1 och 2, bör väga tungt i analysen tillsammans med det förändrade omvärldsläget som aktualiserar behovet av en robust inhemsk livsmedelsproduktion. De finns stora regionala skillnader i möjligheten att få lån för investeringar, som till del beror på låga markpriser och därigenom en otillräcklig säkerhet för lån. Detta behöver belysas tydligare och åtgärder behöver genomföras för att säkra en livskraftig livsmedelsproduktion och trygga ägarskiften i hela landet. Kostnaderna för åtgärderna balanseras av det stora samhällsintresset. Länsstyrelsen anser vidare att en regionalisering av åtgärder behöver analyseras.

Länsstyrelsen instämmer i att det krävs ökad lönsamhet och minskad administrativ börda för att säkra en robust livsmedelsförsörjning. Det gäller inte minst i norra Sverige. Insatser

inom dessa områden är dock komplexa och inte lösbara i närtid. För att bromsa trenden med nedläggning och avveckling av jordbruk i norra Sverige bedömer Länsstyrelsen att det behövs marknadskompletterande åtgärder såsom någon form av finansieringsinstrument. Länsstyrelsen instämmer därför i rekommendationen att det införs kreditgarantier, vilka riktas till unga och nya företag samt de som vill investera i ökad eller bibehållen produktion, med en möjlig regionalisering till de områden som har störst utmaningar.

2 Marknadsanalys

Länsstyrelsen instämmer i marknadsanalysens slutsats om att det krävs ökad lönsamhet och minskad administrativ börda och att tillväxten och investeringstakten inom jordbruket behöver öka. Insatser för att öka lönsamhet och minska administrativ börda har flerårig, komplex problematik som inte är lösbara i närtid. För att tillväxten och investeringstakten ska öka i hela Sverige kan det därför också behövas någon form av marknadskompletterande åtgärder såsom finansieringsinstrument. EU-kommissionens analys visar visserligen att det är få jordbrukare i Sverige som får avslag på ansökan om banklån. I marknadsanalysen beskrivs att de som oftast får avslag på sin låneansökan är de företagare, i synnerhet unga, som ansöker om lån för att ta över ett företag eller står inför sin första större investering och där kreditgivare inte har någon tidigare erfarenhet av sökandens kreditvärdighet. EU-kommissionen rekommenderar därför försök med finansieringsinstrument som riktas mot unga jordbrukare och andra nystartade företag. Detta stärker rekommendationen att införa kreditgarantier.

Antalet ansökningar om investeringsstöd är lågt i norra Sverige vilket tyder på att nödvändiga investeringar som krävs för att bibehålla och utveckla produktionen inte genomförs i tillräcklig omfattning. I marknadsanalysen beskrivs att det finns regionala skillnader där jordbruk i de nordligaste länen anses ha störst utmaning med kapitalförsörjningen. Ett skäl till det är att jordbruksmarken har ett lägre värde och därför ger en otillräcklig säkerhet. Marknadsvärdet efter slutförd investering blir betydligt lägre än i exempelvis Mälardalsområdet.

Utredningen hänvisar till att det inte finns någon statistik som visar att det är vanligare att investeringar avslås på grund av att lån inte beviljas i norra Sverige. Länsstyrelsen vill påpeka att investeringsstöd normalt sett inte beviljas om sökanden inte kan

uppvisa beviljade bankkrediter. I dialog med sökande inför ansökan informeras om detta. Det förs dock inte någon statistik över investeringar som en lantbrukare väljer att inte ansöka om. Länsstyrelsen får däremot ofta inspel från olika aktörer i näringen om att ett införande av en kreditgaranti, för nystartade företag och för att utveckla och bibehålla produktion, är en viktig faktor för att bibehålla livsmedelsproduktion och möjliggöra fler investeringar i norra Sverige.

Enligt förhandsbedömningen har ingen avgörande förändring skett sedan Jordbruksverkets analyser inför strategisk plan, med undantag för att världsläget har tvingat fram en annan syn på behovet av beredskap och förmågan att hantera olika krissituationer. Länsstyrelsen menar att världsläget har en sådan omfattande och allvarlig karaktär att det inte går att bortse ifrån. Bedömningen bör därför ta mycket större hänsyn till beredskaps- och krissituationer. Alla tillgängliga medel behövs för att bibehålla lantbruk i hela Sverige och för att utveckla eller bibehålla lantbruksföretagen.

3.2 Tidigare bedömningar av finansieringsinstrument

Länsstyrelsen instämmer i att av de instrument som finns anvisade är kreditgarantier ett möjligt alternativ och att kreditgarantierna i så fall bör riktas mot investeringar i stallbyggnader där jordbrukare saknar tillräckliga säkerheter och mot unga jordbrukare som för första gången etablerar sig som jordbrukare. Det borde även kunna möta behovet av långsiktiga finansieringslösningar och ett regelverk som är förutsägbart.

Vad gäller risker och utmaningar med att införa finansieringsinstrument anser Länsstyrelsen att det ska ställas i relation till att Sverige i tillräcklig omfattning ska kunna försörja befolkningen med livsmedel i hela landet.

Länsstyrelsen vill också påtala vikten av att bankväsendet har kunskap om de specifika förutsättningar som gäller för jordbrukssektorn vid prövning av kreditvärdighet. Generellt är jordbruket en lågrisksektor där bankernas nyckeltal och indikatorer kan behöva anpassas. Det finns normalt sett en stabil avsättning för produkterna från ett jordbruksföretag och riskvilligheten är ofta låg, de flesta jordbruk i glesbygd bedrivs som familjejordbruk där resultatet i företaget får direkt konsekvens för den brukande ägarfamiljen vilket torde minska riskvilligheten.

4.1 Sammanfattande slutsatser

Länsstyrelsen instämmer i de sammanfattande slutsatserna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med enhetschef Malin Thors Rosenquist som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.